
LAMENT NAD NOVOPROŽIVLJENOM PROŠLOŠĆU

Mladen Lompar,
„Tri pisma Darinki i narod jedinstvenog kraja”,
Dignitas, Cetinje, 1996.

Središnju lančanost postmodernizma Jean Francois Lyotard nalazi na polju filozofije koju definiše „metadiskursom koji pribjegava velikim naracijama” ili preferira fenomenološkim shemama mišljenja od kojih je najfrekventnija dijalektika duha. Tako jezik označava najapstraktniju fluidnost pomoću koje, upotrebljavajući riječi date osmišljenosti i anticipiranog značenja, želimo sagledati integralnu radnju. Shodno tome, ona nadvisuje, razobličava i nadasve utemeljuje riječi koje je stvaraju. Na taj način dolazi do razlučivanja dugogodišnje problematike u savremenoj teoriji: jezik postmoderne, koji Lompar u mnogome promoviše kao jedan od malobrojnih poznavalaca njegove algebre, tona i enigmatike, ne funkcioniše u banalnom u prizemnom karikiranju, već reflektuje namjere koje nadrastaju i prevazilaze određeni kolaž dokumentarnog i metafizičkog. Navedena strategija, uslovljena prividnim haosom, pokazuje se kod H. Pintera u „The homecoming”, kada jednim prefinjenim potezom u rečenici uspije dekonstruisati i oneobičiti već oformljene poruke djela.

Takvu višedimenzionalnost postmodernog vokabulara i fantastike, u metapoetskom koloritu, suvereno prezentira Mladen Lompar u knjizi „Tri pisma Darinki i narod jedinstvenog kra-

ja". Anatomija njegove poetoenigmatike povezuje stanja istorijske tragedije i nesposobnosti snalaženja u njima. Naime, uvodne priče, tačnije, lirske proze, natopljene su „činjenicama” i dokumentima „nađenim” u muzejima i arhivima što doprinosi formiranju vrhunski prikrivene tenzije. Ona je ovdje u funkciji pripremanja pozornice za naslijedeni, strasno željeni i sanjani dosluh emocija, metafora i „realne” imaginacije u strukturi orijentisane teme.

Lament nad novoproživljenom prošlošću, u stvari, označava glasnost bola u nama samima kojima budućnost dolazi kao raskoš i prokletstvo istorije.

Lomparovo najfinije srastanje sa tananim osjećanjima građenja fabule uslovljava dinamiku fiktivnog koja najednom postaje dominantan faktor, posebno u fragmentu „Tri pisma Darinki”. Kroz sudbinu svog naroda, vezanu za „skrivene” događaje, autor ujedno razotkriva i sintetizuje najosjetljivije pulsacije jednog iščezlog vremena, dajući im profil realnog, odnosno ponovljenog toka. Nesporno je da ova knjiga u metodološkom, erudicijskom ili pak transcendentalnom smislu predstavlja smisaoni nastavak prethodnog ostvarenja „Kraljica Jakvinta, opat Dolči i vrijeme stida”. Metafizička kohezija i autentična duhovna energija, kod oba djela, isto su usmjerene ka prikazivanju glasovitih aktera montenegrinske povijesti i njihovih nedoumica. Takva neodoljiva povezanost zaumnih atribucija, istorije i današnjeg doba krunski je ideal u stvaranju literature M. Lompara.

U bolnim sudarima sa istorijom i samim sobom, Lompar nije razapet između krajnjih ekstrema lirske mistifikacije na što ukazuje prvi dio knjige gdje je stišan, manje apstraktan, mekano mističan i inspirativno izazovan u svjesnosti paradoksa. Baš u tim segmentima uočavamo i jednu narativnu srž, slojeve deskriptivnog što daje ovom pjesništvu još jednu dimenziju. Takav vid empatije prepoznajemo u stihovima: „Dok je vojna muzika svirala, stala je pred svečanom povorkom i barjaktar je ka njoj nagnuo cr-

veni crnogorski barjak sa dvoglavim orлом i inicijalima - D. I. - na njegovim prsim. Poljubila je znamenje a onda na vrh katarišta prikačila zlatovezom ukrašenu maramu”.

Naredne stranice otkrivaju diskretno erotičnog i čudljivog Lompara: „Svlačila se lagano pored tople kupke, pažljivo cijeneći tijelo koje se, u velikom venecijanskom ogledalu, pojavljivalo ispod korotnih haljina”. Doista, krasan spoj erotskog nadahnuća crnogorskog knjaginjom Darinkom, semantičke fluidnosti i unutrašnjeg pjesničkog fermenta.

Posebno u „Pismima Darinki” (pjesme) vidljivi su intimniji fluidi koji podstaknuti individualnim lomovima i neuzvraćenoj ljubavi knjaginje Darinke knjazu Nikoli, čine središte ove knjige. Usuđujem se čak reći da se, pored knjaza Nikole, i naš pjesnik nije mirio sa sudbinom koja zatiče Darinku dok dolazi u Veneciju. Kroz stihove „Ostavimo sve/ Knjaginjo moja/ bježimo od svog udesa”, Lompar, u liku mladog knjaza, bitiše u vremenskom sazvježđu prošlog, istovremeno, emotivno proživljavajući recentne patnje i nedoumice. Knjaginja, za pjesnika, označava personu ljubavi, patnje i nesrećnog razlaza, isto kao što je Dante doživljavao duh Beatriče. Aligijeri je napisao „ono što nikad nije rečeno ni u jednoj ženi”, što Lompar znalački prikazuje u okvirima svoje poetske enigmatike i istorijskog interesovanja. Ovu poeziju karakteriše jezik prozirne dubine, u njoj nema mjesta za raubovane konstrukcije i anahrone izlete mišljenja.

Javljamajući se kao vizionar ili pak svjedok poraznosti našeg vremena, pjesnik vrcavom i neusiljenom ironijom, metagovorom, lirskom čarolijom odgonetanja mitova i (samo)ogledanjima u njihovim razbijenim ogledalima, on kao da otvara nove horizonte čitanja i doživljaja prošlosti.

„Sa suzom kao ukrasom konačnosti”, definisano je svo ovo decenijsko ludilo i absurdna uloga Crne Gore u svom duhovnom i istorijskom samouništenju za račun tuđih idea i mitova. To po-

kazuju lucidno predočeni stihovi: „nigdje misao nije uzaludna/ kao u ovoj zemlji/ iako za naš jezik/ postoji precizna azbuka”.

U izvodu „Cantico del gallo silvestre” Leopardi zapisuje: „Smrtnici, razbudite se. Još se nijeste oslobođili života. (...). Za sada vam nije dozvoljena smrt”. Doista, dok čitamo Lomparovu poeziju, dok upoznajemo njenu metafizičku težinu i moć bunta, mediteranski štimung i poetofilosofski raspoređene hronološke lavirinte, strast, patnju i ništavilo vremena, moramo vjerovati da ona, ipak, pomjera smisao Leopardijeve rečenice ka našem usudu - „Za sada nam nije dozvoljena smrt”.

Konačno, ova knjiga daje puno pravo Mladenu Lomparu da prisvoji najreprezentativnije pozicije savremene crnogorske poezije. Ne samo zbog volšebnog rekonstruisanja crnogorske istorije i efektnih, lirske manifestacija naše tragike, već i zbog novih formalno-stilističkih eksperimenata nama, do pojave njegovih knjiga, tako malo bliskih.